

[Finansministeren.]

aftale med hr. Hans Rasmussen, er mig ikke bekendt; jeg har i hvert fald ikke indgået nogen aftale vedrørende dette problem med hr. Hans Rasmussen eller andre.

Hermed sluttede spørgsmålet, og spørgetiden var dermed til ende.

Den næste sag på dagsordenen var:

Første behandling af forslag til folketingsbeslutning om foranstaltninger vedrørende de indkaldte værnepligtiges økonomiske og sociale forhold [af Søgaard m. fl.].

(Forslaget til folketingsbeslutning (nr. XIII) findes i tillæg A. sp. 1057, fremsættelsen i tidenden sp. 671).

Forslaget sattes til forhandling.

Forsvarsministeren (Ninn-Hansen): I bemærkningerne til det forslag til folketingsbeslutning, der er fremsat af hr. Søgaard m. fl., er der henvist til, at der er tale om en uændret genfremsættelse af et forslag, som blev fremsat i juni måned i år, men som ikke nåede frem til første behandling. Endvidere har forslagsstillerne henvist til klimaudvalgets 4. delbetænkning og i den forbindelse peget på hensigten med de i betænkningen indeholdte forslag. Jeg kan erklære mig enig i klimaudvalgets opfattelse af de fordele, man kan opnå ved en ordning, der går ud på at ændre de naturalydelse, eller en del af dem, som de værnepligtige får i dag, til tilbud og til gengæld sætte de økonomiske ydelser til de værnepligtige op.

Da man i oktober måned 1968 havde første behandling af det tilsvarende forslag fra socialdemokratiet, omtalte jeg de økonomiske konsekvenser af klimaudvalgets forskellige forslag, og jeg skal henvise til det, jeg sagde dengang. Jeg gav endvidere tilslutning til hovedlinjerne i udvalgets tanker. Hvorvidt det, som forslags-

stillerne peger på, er nødvendigt med en lovgivning, vil jeg gerne drøfte i udvalget. På ét punkt kan der forventes lovændringer, nemlig med hensyn til støtteordninger. Jeg kan oplyse, at i det udvalg i socialministeriet, der beskæftiger sig med de sociale ordninger for værnepligtige, har man holdt i alt 4 møder, og det forventes, at udvalget i nær fremtid kan afgive en betænkning. Når denne betænkning kommer, går jeg ud fra, at der er grundlag for en ny lovgivning.

Med hensyn derimod til at foretage en omlægning af de nuværende naturalydelse til tilbud skulle der være betydelige muligheder for at gøre meget af dette administrativt, og jeg vil gerne beskæftige mig med, på hvilke områder der er sådanne muligheder, og jeg vil bl. a. gøre det ved også ved denne behandling at henvise til de drøftelser, der har været med de værnepligtige. Da vi sidste år behandlede sagen, nævnte jeg, at de menige talsmænd i juni 1968 havde været til et møde, hvor vi havde drøftet spørgsmålet. Den 30. juni i år har vi på ny haft lejlighed til at drøfte soldaterlønnen, og der er udsendt et referat til medlemmerne af det udvalg, der behandlede det tidligere forslag.

Det, der blev sagt af de menige talsmænd ved det sidste møde, kan vel opsummeres således: der var blandt talsmændene enighed om, at en ydelsesordning baseret på indtjeningsmulighederne før indkaldelsen og tjeneste- og arbejdsvilkårene under soldatertjenesten ikke bør gennemføres. Der var også enighed om, at en sammenligning med stampersonellet ikke kan foretages, idet dette personels lønforhold må fastlægges efter de almindelige aftaleprincipper, og det kan selvsagt ikke blive tilfældet for værnepligtige, da deres tjeneste er lovmæssigt fastsat.

Af talsmændene tilkendegav de 20, at de foretrak den nuværende ordning bevaret, dog med en forhøjelse af daglønnen; 18 ønskede klimaudvalgets forslag om 1.800 kr.

[Forsvarsministoren.]

pr. måned og naturalydelse i begrænset omfang gennemført, mens 5 foretrak en mellemøsning, således at der efterhånden sker en forhøjelse af det kontante beløb, bl. a. som følge af omdannelse af de nuværende ordninger med naturalydelse til kontante ydelser.

Der fandt en drøftelse sted om indkvarteringsforholdene, og den viste, at der ikke var overvejende stemning for at stille de værnepligtige frit med hensyn til valg af bolig uden for kasernerne. Indkvarteringsforholdene ønskedes forbedret, og man mente, at dette spørgsmål bør gives en meget høj prioritet.

Spørgsmålet om en eventuel ændring af den nuværende frirejseordning blev rejst og diskuteret; men der var blandt talsmændene flertal for at bevare de goder, som denne ordning indebærer i dag, og man henviste her selvfølgelig i særlig grad til dem, der har langt til hjemmet og derfor vil have betydelige udgifter, hvis de ikke længere har frirejseordningen.

Der var også et meget udtalt ønske om, at kostforplejnings- og kantineordningen omdannes til en cafeteriaordning med valgmuligheder, altså noget, der går i retning af det, forslagsstillerne og klimaudvalget har anført.

Såfremt man ud fra dette møde med talsmændene, der jo ikke er og heller ikke bør være det sidste til drøftelse af denne sag, skal forsøge en prioritering af ønskerne, tror jeg, der især må lægges vægt på en forbedring af indkvarteringsforholdene. Det var jeg også inde på, da vi i sidste folketingssamling drøftede soldaterløn. Disse forbedringer vil blive opnået ved nybyggeri og sanering af bestående kaserner i forbindelse med de igangværende og forestående udflytninger.

Et andet område, hvor der må gennemføres en nyordning og tilpasning, er kostforplejnings- og kantinevirksomheden. Der har været iværksat undersøgelser angående en overgang til en cafeteriaordning for alt personel med muligheder for de værnepligtige for i det daglige at vælge imellem forskellige retter. Endvidere har man undersøgt mulighederne for indkøb af industrielt forarbejdede fødevarer, bl. a. for at be-

grænse behovet for arbejdskraft og lokaler i de militære kostforplejninger. Disse undersøgelser er nu i det store og hele afsluttet, og der er overalt indført en ordning med selvbetjening. Den hidtidige ordning med anvendelse af værnepligtige som medhjælpspersonel er ved forsvarrets landinstitutioner bragt til ophør, og herved er behovet for ca. 1.200 værnepligtige bortfaldet.

Den hidtidige ordning, hvorefter store dele af stampersonellet som en del af lønnen havde adgang til kost, er bragt til ophør fra 1. oktober i år, og herefter har denne efterhånden talstærke gruppe på lige fod med øvrige ansatte adgang til mod kontant betaling at købe kost.

De foranstaltninger, jeg her har omtalt, er efter min opfattelse vigtige skridt i retning af at omdanne kostforplejnings- og kantinevirksomheden til en cafeteriaordning. Ministeriet har endvidere truffet beslutning om, at man nu går over til at anvende industrielt forarbejdede fødevarer, og det er min opfattelse, at det herved efterhånden bliver muligt at give større valgfrihed mellem forskellige retter, end den nuværende ordning giver mulighed for. Der skulle altså også være mulighed for at tage det skridt, der må betragtes som et betydeligt skridt i retning af klimaudvalgets tanker, nemlig at hæve de kontante ydelser, de værnepligtige får, og til gengæld lade dem betale for kosten; jeg vil i hvert fald gerne drøfte med udvalget, hvornår vi kan iværksætte noget sådant.

En gennemførelse af en soldaterlønsordning som skitseret af klimaudvalget har som bekendt betydelige økonomiske konsekvenser, og det er formentlig ikke forslagsstillerens opfattelse, at merudgifterne skal dækkes ved overførsel fra forsvarrets nuværende bevillinger. Vi kan jo ikke komme uden om, at en fuld gennemførelse af de forslag, klimaudvalget er kommet med, vil bevirke, at personeludgifterne bliver endnu større og forsvarsbudgettet som helhed forøget. Jeg kan kun erklære mig tilfreds med, at forslagsstilleren selv tager det forbehold, at en ordning med soldaterløn må gennemføres successivt og i overensstemmelse med de foreliggende økonomiske muligheder. Endelig kan jeg give tilsagn om, at den praktiske gennem-

[Forsvarsministeren.]

førelse af foranstaltninger, hvoraf jeg har nævnt nogle, drøftes på grundlag af hovedlinjerne i klimaudvalgets betænkning.

Juul-Madsen: Siden vi sidst drøftede de værnepligtiges økonomiske og sociale forhold her i folketinget, er der på flere områder sket forbedringer. Der er således sat en udvikling i gang med hensyn til en forbedring af indkvarteringsforholdene, der er en udvikling i gang med hensyn til en effektivisering af kostforplejnings- og kantinevirksomheden, og der er sket forhøjelser af de kontante ydelser. Disse forbedringer hilser det konservative folkeparti med glæde. Det er da åbenbart, at den moderne teknik og komfort såvel som den stigende levestandard i vort samfund også må komme de værnepligtige til gode under deres uddannelse.

Noget helt andet er imidlertid, om det forslag, socialdemokratiet har fremsat for anden gang med rod i klimaudvalgets betænkning, for så vidt angår den dyreste løsning, skal nyde fremme på den meget kontante måde, som det er forslagsstillernes hensigt. På kort sigt kan forslaget om en soldaterløn på 1.800 kr. med bortfald af de nuværende naturalydelse og andre goder næppe realiseres, som allerede sagt, dels på grund af økonomien, dels fordi en sådan ordning vil kræve en yderligere udbygning af forsvarrets kantinevirksomhed og omlægning af megen anden virksomhed, der under det nugældende system stiller en række ydelser og goder til rådighed for de værnepligtige.

På det lange sigt — og forslagsstillerne erkender jo selv, at der må en længere årrække til for at løse denne opgave — er det vel heller ikke helt overbevisende klarlagt, at det, alle forhold taget i betragtning, er den bedste løsning for de værnepligtige at gå over til kontant aflønning helt og fuldt. Jeg tillader mig i hvert fald at sætte et lille spørgsmålstegn ved, om denne løsning nu også er den bedste for de værnepligtige. Man må jo ikke glemme, at en aflønning med f. eks. 1.800 kr. pr. værnepligtig pr. måned forudsætter, at alle de goder, de har for øjeblikket i form af kost, logi, vask, en del kulturelle goder, frirejser o. lign., bortfalder, og at de værne-

pligtige skal betale skat af indtægten. Man må heller ikke glemme, at det betyder, at de gifte, som i dag har indtægt som almindelige værnepligtige foruden det gode, at deres familie får sociale ydelser i henhold til de regler, der gælder for gifte værnepligtige, i en sådan situation faktisk vil blive ringere stillet end de ugifte værnepligtige. Derfor kan der nok sættes et spørgsmålstegn ved, om dette med en kontant aflønning helt og fuldt, således som socialdemokratiet ønsker det, nu også, når det kommer til stykket, er lykken for de værnepligtige. Jeg har også bemærket mig, at SF i hvert fald sidste år, da forslaget var til behandling første gang, havde en anden opfattelse end socialdemokratiet.

Forholdet er da også, at der, således som forsvarsministeren nævnte, er stor tvivl hos de indkaldte værnepligtige, når sagerne drøftes med dem. Det er klart, at de værnepligtige gerne vil have bedre forhold, det vil vi vel alle gerne, og i mit parti er vi indforstået med, at de værnepligtige i takt med udviklingen skal have bedre forhold. Men jeg synes nok, at man må tillægge forsvarsministerens redegørelse for talsmandsmødet i sommer overordentlig stor vægt, når disse ting drøftes. Når 20 talsmænd ud af 43, der udtaler sig, foretrækker en udbygning af den nuværende ordning med en forhøjelse af lommepengene, der for tiden udgør 270 kr. pr. måned, sammen med en udbygning af de goder, man i øjeblikket har, mens kun 18 går ind for forslaget om de 1.800 kr. og 5 foretrækker en mellemløsning, ja, så kan man naturligvis vurdere en sådan stillingtagen forskelligt, men jeg vil have lov til at sige til den socialdemokratiske ordfører, at det dog vist ikke lader sig gøre at tage en sådan drøftelse til ensidig indtægt for en 100 pct.s kontant aflønning.

Jeg har altså den opfattelse, at der ved drøftelsen af en forbedring af de værnepligtiges vilkår rejser sig en lang, lang række problemer, som må anskues fordomsfrit, og som vi også i det konservative folkeparti fordomsfrit vil tage stilling til. Jeg mener også, at vi meget nøje må overveje, hvilke fordele en udbygning af det nuværende system vil give de værnepligtige som helhed, og hvilke fordele og ulemper der vil være ved at gå over til en kon-

[Juul-Madsen.]

tant aflønning. Jeg tilslutter mig endelig ministerens bemærkninger om, at det alt sammen må ske under den forudsætning, at pengene ikke skal tages af de løbende bevillinger til forsvaret, men at der på anden måde skal findes udvej for at dække de stigende omkostninger. På det grundlag vil vi i mit parti gerne være med til at drøfte det foreliggende forslag i et udvalg.

Kristen Østergaard: Mit partis ordfører i denne sag, hr. Holger Hansen, kan ikke være til stede lige i øjeblikket, og jeg skal derfor komme med ganske få bemærkninger om det forslag til beslutning, vi her har til behandling. På baggrund af dels den omfattende redegørelse, forsvarsministeren gav, dels de mange enkeltheder, den ærede ordfører for det konservative folkeparti har fremført, mener jeg egentlig, selv om jeg ved, at forslaget her ikke er identisk med det, der blev behandlet i oktober i fjor, at kunne nøjes med at henvise til de principielle synspunkter, som mit partis ordfører gjorde sig til talsmand for dengang, og koncentrere det til, at vi er villige til at fortsætte behandlingen af dette problem i et udvalg.

Bilgrav-Nielsen: Jeg finder heller ikke anledning til at gøre mange bemærkninger denne gang, men skal henvise til, hvad jeg fremførte som det radikale venstres synspunkter, da vi behandlede sagen her i Folketinget i 1968, den 23. oktober; dengang havde vi en længere debat, og jeg gjorde da rede for vore principielle synspunkter. Jeg vil dog gøre opmærksom på, at der er sket en vis udvikling, som kan spores i de tre forslag, som er forelagt fra socialdemokratisk side angående værnepligtsløn. I det første forslag, som var til behandling her i tinget den 23. oktober 1968, stod der følgende:

„Folketinget opfordrer regeringen til at træffe foranstaltninger til gennemførelse af en forbedret aflønningsordning for de indkaldte værnepligtige.“

Siden strammede man forslaget og bad om, at der fremsættes lovforslag i folketingsåret 1969-70, og nu skal der stå i lovforslaget, at målet for det fremtidige arbejde er 1.800 kr.

Jeg gav ved første behandling i 1968 tilslutning til, at vi gradvis arbejdede os frem imod en egentlig soldaterlønssordning, og vi er fortsat af den opfattelse, at det er det rigtigste. Der er altså sådan set enighed om målsætningen. Men vi er også af den opfattelse, at det må ske gradvis, og at vi ikke uden videre skal erstatte de naturalydelse, man i dag har, med en egentlig aflønning; det må ske efter grundige overvejelser. Jeg vil gerne i den anledning give udtryk for tilfredshed med det arbejde, jeg forstår er i gang i så henseende i forsvarsministeriet.

Jeg har selv haft lejlighed til i sommer at konstatere på Fredericia kaserne, at nyordningerne i kantinerne med automat-systemet og nyordningerne i spisesalene med betjeningsformen er noget, som soldaterne er glade for. Jeg har også forstået, at nyordningen med indkøb af fabriksfremstillede retter også hilses med tilfredshed af soldaterne. Dermed tror jeg der er skabt baggrund for, som ministeren var inde på, at man nu kan give en kontant ydelse til den soldat, der ikke ønsker at indtage enkelte eller flere måltider på kaserne.

Vi er altså tilfredse med den udvikling, der er i gang, og jeg håber, at det bliver muligt også i fremtiden at skaffe de nødvendige økonomiske midler til at gå videre med denne sag.

Jeg må erklære mig særlig tilfreds med, at vi nu snart får en betænkning fra et udvalg, der har arbejdet med problemerne omkring de sociale ordninger, der gælder for indkaldte. Jeg tror, der her er åbenbare urimeligheder, og hvis der kunne blive tale om en særskilt og ny lovgivning om sociale ydelser til de indkaldte, ville det være heldigt. Jeg betragter det som meget uheldigt, at man ved at indkalde unge til forsvaret stiller dem i en sådan situation, at de er nødt til at lade sig understøtte af forsorsloven; det ville sikkert være nyttigt med en selvstændig lov på dette område. Men det er jo en sag, vi kan komme tilbage til, når den omtalte betænkning foreligger.

Derudover skal jeg give min støtte til, at vi fortsat arbejder i retning af at afløse naturalydelse med kontante pengeydelse. Jeg vil da gerne i den forbindelse pege på et område, der ikke så meget har været

[Bilgrav-Nielsen.]

berørt endnu i diskussionen, nemlig spørgsmålet om beklædningen. Det er min opfattelse, at vi nu er nået så langt med at stille soldaterne frit med hensyn til, hvilken påklædning de vil gå i uden for kasernen, den civile eller den militære, at vi måske er nået dertil, at vi kunne overveje at afskaffe udgangsuniformerne. Jeg forestiller mig naturligvis ikke, at livgarden skulle trække op i civil, men jeg forestiller mig, at de dele af forsvaret, som ikke har sådanne helt særlige opgaver, knap kan siges at have strengt behov for en udgangsuniform mere. Jeg vil gerne, at man vurderer dette spørgsmål ud fra tre synspunkter: ønsker den værnepligtige at bevare udgangsuniformen? Er der en social begrundelse for at bevare den? Er der en militær begrundelse for at bevare den? Hvis disse tre spørgsmål besvares benægtende, er jeg ikke i tvivl om, at vi alvorligt burde overveje at afskaffe udgangsuniformen. Jeg håber, det må indgå i de overvejelser, man gør sig i henseende til at nå videre med at give kontante ydelser i stedet for naturalydelser.

Kurt Brauer: Lad det være sagt straks: SFs opfattelse er og har altid været, at vi vil hjælpe mennesker i social nød. De mennesker, som socialdemokratiet vil hjælpe med sit forslag, har vi i SF en virkelig probat hjælpemekanisme for: afskaf militæret, så er vi ude over det problem. Den løsning har vi foreslået før, men tilhængerne taler endnu ikke så stort, at den efter min opfattelse rigtige metode kan tages i anvendelse.

Derfor kan det være fornuftigt at overveje, om der er noget at stille op for de mennesker, der rammes af tingets forkerte lovgivning. Vi kunne i SF meget vel tænke os, at der i den eksisterende lovgivning og i praksis var adskillige muligheder for forbedringer. Hr. Morten Lange har rejst spørgsmålet om de indkaldte værnepligtiges mulighed for at få fri til at passe et civil job. Svaret dengang var afvisende, men jeg vil gerne spørge den socialdemokratiske ordfører, om det er en idé, som hans parti kunne tænke sig at arbejde for. Alle militærvenner er vist enige om, at en god del af den nuværende tjenestetids længde begrundes med, hvad man kalder beredskabsmæssige

hensyn; det vil sige, at de værnepligtige skal være for hånden, hvis Ivan går i land ved Køge Bugt. Men man kan vel nok være for hånden, selv om man skulle befinde sig i arbejde på et undervisningsinstitut eller som håndværker på en nærliggende virksomhed. Så vidt jeg kan se, må militærvenner som socialdemokratiet og militærfjender som SF kunne mødes her i et fælles ønske om at højne produktiviteten her i landet.

Til socialdemokratiets konkrete forslag om at yde en egentlig soldaterløn kan jeg sige, at SF er imod en sådan ordning. Vi bringer folk i nød, det er oplagt, og disse mennesker må hjælpes, det er også oplagt. Men det er urimeligt som socialdemokratiet at søge at adskille den sociale nød, som opstår i forbindelse med værnepligten, fra andre former for social nød. Socialdemokratiet og tinget i almindelighed vil finde SF parat til at uddele hovedpinepiller til afhjælpning af de hovedpiner, som flertallet i denne sal påfører befolkningen; men vi så unægtelig helst, at man fjernede årsagen til hovedpinen. Hvis partierne her i salen derimod synes, at der er noget i vejen med vor sociale lovgivning, og at den ikke yder tilstrækkelig hjælp til de socialt ramte, er de i bedste enhed med SF, det skal slås fast her.

Der er et problem af særlig interesse for socialreform- og kommunalreforminteresserede, som jeg gerne vil rejse. Normalt bliver det aldrig helt tydeligt for befolkningen, hvilken forskelsbehandling ellers ensartede sager bliver udsat for i de forskellige kommuner, men netop når det drejer sig om værnepligtige, er vi i den situation, at de forskellige sager eller rettere sagt menneskene bag sagerne bliver bragt sammen og får lejlighed til at sammenligne resultaterne af deres henvendelser til hjemkommunerne. Her er virkelig en studiemark i praktiske virkninger af vore svingende og unøjagtige socialpolitiske bedømmelser.

Jeg har til slut det forslag, at det udvalg, som vel nu bliver nedsat, virkelig tager sig på at gå i marken. Jeg har selv aflagt et besøg ved Fynske Livregiment, og jeg vil gerne benytte lejligheden til at sende en hilsen og en tak til menige og befalingsmænd ved 1. kompagni, som havde ulejligheden ved mit besøg, og selvfølgelig også

[Kurt Brauer.]

en tak til regimentschefen og forsvarsministeren, som hjalp mig til, at det kunne afvikles. Jeg vil gerne sige til kommende udvalgsmedlemmer, at det er virkelig værd at tage sig det ekstra arbejde på, som det er at tage ud og tale med de menige; dér tror jeg vi kan få noget at vide, og dér tror jeg også forslagsstillerne vil kunne få nogle meget mere præcise ting at vide om, hvad der er behov for i denne sociale sammenhæng, som jeg synes der er tale om.

I øvrigt vil jeg tilsige SF's støtte til et sagligt og hurtigt udvalgsarbejde omkring en forbedring af de værnepligtiges sociale kår.

Kjeld Olesen: Jeg undskylder, hvis det tog lidt tid at komme herop, men jeg skulle lige tørre øjnene efter at have hørt det sidste indlæg.

I øvrigt må jeg på forslagsstillerne vegne, og det vil først og fremmest sige hr. Søgaards, sige tak for modtagelsen også denne gang. Ordføreren for vort parti i dette spørgsmål er forhindret i at være tilstede, og derfor har jeg fået opgaven at komme med et par bemærkninger.

Når jeg siger tak for god modtagelse også denne gang, er det tredje gang, vi har et forslag om disse principper. Første gang var i oktober måned sidste år, anden gang i juni måned i år og nu altså tredje gang.

Det gennemgående princip i forslaget er, at man skal gøre overgangen fra den civile tilværelse til den militære tilværelse så lille og så gnidningsfri som muligt. Dette har også noget at gøre med det, vi mange gange er inde på, når man diskuterer forsvaret, nemlig hele indstillingen til forsvaret. Hvis ikke man har opmærksomheden henledt på, at disse rent materielle og økonomiske forhold er i orden, så tror jeg, at penge, man i øvrigt på mange måder investerer, ikke er investeret rigtigt.

Vi har taget vort udgangspunkt i det såkaldte klimaudvalgs betænkning, og herfra kan jeg citere følgende bemærkning:

„En rimelig aflønning af de værnepligtige vil efter udvalgets opfattelse kunne bidrage til at fjerne de værnepligtiges modvilje mod den byrde, som samfundet lægger på dem, en modvilje, der som of-

test rettes mod forsvaret til alvorlig skade for arbejdsklima og effektivitet.“

Det, vi har peget på rent konkret både i det første forslag og også i det sidste, mest i det sidste, er tanken om de 1.800 kr.

Jeg takker for ministerens bemærkninger til forslaget og noterer mig, at ministeren mener, at for store deles vedkommende kan disse tanker gennemføres rent administrativt; det synes jeg er udmærket.

Forskellen på det første forslag, vi stillede, og dette forslag er den, at vi her ønsker at give vide rammer for ministeren til at finde den rigtige løsning. Vi siger nemlig, at vi tager udgangspunkt i en omlægning af de nuværende naturalydelser til tilbud om sådanne, hvor dette af pædagogiske grunde er ønskeligt, dog under hensyntagen til forsvarets virksomhed i øvrigt. Og vi siger endvidere, som påpeget af flere ordførere, at det er ikke noget, vi forventer kan klares i løbet af ganske kort tid, men det er noget, som må opbygges over nogle år.

Jeg noterede mig også ministerens bemærkninger om møderne og især det sidste møde med talsmændene. Det er klart, at når vi skal finde frem til en ordening, må man tage sådanne betragtninger og udtalelser med ind i billedet. Nu mener jeg ikke, at man må basere hele sin argumentation på et sådant møde med talsmændene; der må videre undersøgelser til, det er for spinkelt et grundlag, selv om man naturligvis må tage det med.

Jeg noterede mig også, at ministeren især i sin redegørelse var inde på kantineforholdene, og de bemærkninger, der her kom, kan vi kun tilslutte os.

Som sagt har der fra starten været megen velvilje over for tankerne og også i dag. Jeg har noteret mig, at det konservative folkeparti vel nok var det af regeringspartierne, der var mest forbeholden over for forslaget, som vi havde stillet det, idet man satte spørgsmålstegn ved, om de 1.800 kr. var det rigtige. Jeg lagde mærke til, at det radikale venstre fandt, at vi ved at præcisere dette med de 1.800 kr. havde strammet forslaget i forhold til tidligere. Man fristes til lige at gøre ordføreren for det radikale venstre opmærksom på, hvad han selv sagde ved en tidligere behandling. Han sagde nemlig: forslaget om en månedsløn

[Kjeld Olesen.]

på ca. 1.800 kr., som er fremført af klimaudvalget, og som svarer til, hvad en ikke-faglært i statens tjeneste får, anser vi for at ligge tæt ved, hvad der måtte være rimeligt at sætte sig som mål. Så den helt store afstand imellem os kan vi vist ikke sige der er.

Derimod forbavtede det mig ikke at høre bemærkningerne fra SFs ordfører — man kunne tilføje: yderst saglige bemærkninger. Jeg lagde mærke til, at der ligesom var to vinkler, ordføreren kom ind på problemet fra. Den ene var, at man bekendte kulør og sagde, man var imod dette forslag og imod, at der skulle øgede udgifter til til forsvaret. Den anden var en opfordring til at følge det gode eksempel, som ordføreren havde vist os ved at drage ud i felten, få kontakt med de værnepligtige, vide, hvad der rører sig inden i dem, kende deres forhold. Jeg vil tilføje: hvorfor? Hvorfor siger ordføreren for socialistisk folkeparti ikke det, der skal siges i den forbindelse, at man ikke er indstillet på at ofre én øre, og man kan være ude at kende de værnepligtiges forhold nok så meget, finde ud af, at der er et behov, der skal klares, at man må sætte ind på forskellig måde, men man er ikke villig til at ofre én eneste øre.

Jeg synes egentlig, at ordføreren skulle have forskånet os for sine, undskyld mig, lidt svulstige bemærkninger om sit besøgovre ved regimentet i Odense. Det havde måske set lidt bedre ud, hvis ordføreren i stedet for havde sat sig hen ved et skrivebord og skrevet et brev og ofret de 60 øre, der skal til for at sende denne tak direkte over til kasernen; adressen skal jeg da gerne give, hvis det er det, der mangler.

Vi må konstatere, at SFs stilling i dette spørgsmål om aflønning af værnepligtige, det er store ord, de koster ikke noget. Dernæst er der et par ganske utopiske — og det ved ordføreren selv — betragtninger om, at man bare skal nedlægge det hele, og et par efter min mening også urealistiske bemærkninger om, at der skal gives de værnepligtige adgang til civilt arbejde ved siden af værnepligten. I realiteten ønsker man ikke at ofre en øre mere.

Vi har i henhold til lovgivningen tvungen værnepligt i dette samfund. Vi er nogle

stykker, der siger: nu vel, når det er tilfældet og man påtager sig den opgave som ung menneske, så må vi også sørge for, at de materielle kår er de bedst mulige. Der findes — det siger statistikken os i hvert fald — adskillige notoriske SFere blandt de værnepligtige, og vi må altså her konstatere, at når det f. eks. gælder at hjælpe denne gruppe eller andre grupper af værnepligtige, så er SF ikke til at råbe op.

Vi var lidt utålmodige i sidste folketings-samling, fordi vi ikke kunne få vort forslag frem til behandling. Jeg håber, at vi nu kan komme videre ved det udvalgsarbejde, vi skal i gang med nu. Jeg har lagt mærke til, at der siden er kommet en erklæring fra Dansk Ungdoms Fællesråd, hvori man bakker tanken op om soldater-aflønning og henviser til klimaudvalgets betænkning, på samme måde som vi andre gør det. Jeg vil altså mene, at der er et reelt flertal her i folketinget for, at vi må gøre noget.

En anden ting er så — og det er måske her, det kommer til at brænde på i den sidste ende — at man i ministerens bemærkninger og også i de forskellige regeringsordføreres bemærkninger føler en undertone af: tøv nu lidt, nu skal vi ikke forhaste os. Det blev ikke sagt direkte, men der lå alligevel dette skær af, at det er ikke noget, der skal ske lige med det samme. Vi er yderst åbne for forhandlingerne i udvalget i håb om, at vi kan nå frem til et resultat, at vi kan nå frem til en beslutning, og vi er da klar over, at det ikke kan praktiseres fra det ene år til det andet. Det er højst sandsynligt, at vi under udvalgsarbejdet får præsenteret eller måske endda selv finder på gode ideer til, hvordan man kan kombinere tingene på den ene eller den anden måde. Afgørende for os er, at vi nu kommer i gang og når frem til de beslutninger, der er nødvendige for at man kan få tankerne praktiseret.

Forsvarsministeren (Ninn-Hansen): Det var unægtelig hr. Kurt Brauer, der havde den mest enkle løsning på det ikke helt problemfri spørgsmål, vi drøfter her. Det var en meget enkel løsning at afskaffe alt militæret. Det skal erkendes, at hvis vi gjorde det, så behøvede vi ikke diskutere meget mere om denne sag. At jeg ikke ganske er tilhænger af hr. Kurt Brauers

[Forsvarsministeren.]

opfattelse, er vel heller ikke nogen overraskelse. Jeg synes, hr. Kjeld Olesen i sine bemærkninger meget kraftigt understregede den forskel, der må blive i spørgsmål af den karakter mellem de fire partiers ordførere og socialistisk folkeparti. Det skyldes selvfølgelig den forskellige opfattelse, vi har af forsvaarets nødvendighed, hvor de fire partier jo mener, at det er en nødvendighed at have et forsvar og det er nødvendigt at have en række installationer inden for forsvaret, et forsvar på godt og ondt, for der er selvfølgelig også vanskeligheder forbundet ved at opbygge det og have det; vi må så stå sammen om at søge at finde de rigtige løsninger i de enkelte tilfælde. Jeg kan altså tilslutte mig hr. Kjeld Olesens bemærkninger med hensyn til, at vi er forpligtet til, når vi har den indstilling over for forsvaret, også at søge at give de værnepligtige tilfredsstillende forhold.

Det er også det, vi gør med dette forslag. Jeg er ganske overbevist om, at såfremt hr. Kurt Brauer ville bruge endnu mere tid til at besøge regimenter — jeg takker for bemærkningen om det sidste besøg — så ville hr. Kurt Brauer opdage, at de unge mennesker, der er indkaldt, ikke føler sig i den situation, hr. Kurt Brauer omtalte, som unge mennesker i nød, der derfor skal have social støtte. Jeg tror, hr. Kurt Brauer vil få den opfattelse, hvis han taler med flere endnu af dem — og jeg vil gerne hjælpe til mange besøg — at de gerne vil gøre et arbejde inden for det område, hvor de er sat, men at de synes, de skal have noget for det og vel også mere for det, som talsmændene gav udtryk for, end de får i dag. Det er det, vi skal søge at arbejde os hen til. Der er økonomi i det. Vi ved, det koster mange penge selv med små forhøjelser, men lad os vende os til dette i et udvalgsarbejde.

Der skal ikke være nogen tvivl hos hr. Kjeld Olesen om, at vi gerne vil medvirke. Hr. Kjeld Olesen tog et forbehold her, idet han talte om en undertone, der gik ud på, at vi mente, man ikke skulle forhaste sig i denne sag. Det er der altså ingen der har sagt, og hvis der var tale om en undertone, så gik den vel kun på det alene — foruden det økonomiske, som vi er enige om — at vi skal sørge for, at den praktiske baggrund er til stede for at gennemføre disse

ting. Her glæder det mig selvfølgelig, at hr. Kjeld Olesen synes, at der er gjort fremskridt på dette område, men der kan jo også inddrages andre spørgsmål.

Hr. Bilgrav-Nielsen inddrog et spørgsmål, der ikke har været med, så vidt jeg husker, i klimaudvalgets betænkning, nemlig om man helt skulle afskaffe udgangsuniformen. Jeg går ud fra, at der bliver en drøftelse om det i udvalget. Når man ser på forholdene i dag, er der en militær begrundelse for, at man har udgangsuniformen. Det er jo ikke alene livgarden, der anvender udgangsuniformen til militære arrangementer. Der er for så vidt også en social begrundelse. Vi mener med den nuværende ordning, at det er rigtigt, at der stilles et sæt tøj til rådighed for den soldat, der går uden for sin kaserne, og det må være og bør være en uniform, sådan som forholdene er i dag. Men vi er da villige til at drøfte både dette og andre spørgsmål, der har interesse. Jeg har i hvert fald ikke ønske om, at vi sætter sagen i stå, og kan tilsige det medarbejder-skab, som ministeriet kan yde i forbindelse med et sådant udvalgsarbejde. Hr. Kjeld Olesen har jo i den sag den fordel, at det — jeg går ud fra, det bliver sådan også i år — er socialdemokratiet, der har formandsposten i udvalget og derfor er bestemmende med hensyn til tempoet.

Kurt Brauer: Hr. Kjeld Olesen konstaterede en del ting, da han var heroppe, og jeg vil tillade mig det samme. Jeg må tillade mig at konstatere, at hr. Kjeld Olesen i fremtiden skal have mine indlæg i disse spørgsmål på forhånd, for det er så synd, at nu skal han både have tårer i øjnene og rødme ind under alle sine hårrødder, når han læser, hvad jeg faktisk har sagt heroppefra. Jeg tror, det vil overraske hr. Kjeld Olesen en del; hans indlæg herfra viste i hvert fald ikke, at han havde forstået, hvad jeg sagde.

Hr. Kjeld Olesen taler om et urealistisk forslag om, at civilt arbejde skulle kunne udøves, imedens man er indkaldt. Han kalder det urealistisk. Det forstår jeg ikke. Jeg må konstatere, at civil arbejdstilladelse gives allerede til en række indkaldte værnepligtige, og det, som jeg taler for, og det, som hr. Morten Lange har talt for, er en udvidelse af den gruppe, der kan få en sådan tilladelse, således at den omfatter en større

[Kurt Brauer.]

kreds. Hvorfor det urealistiske i det skulle bestå, ser jeg ikke tydeligt, men måske hr. Kjeld Olesen kan forklare mig det.

Dernæst harcelerer hr. Kjeld Olesen lidt over, at jeg har gemt min hilsen og min tak til menige og befalingsmænd ved Fynske Livregiment til denne lejlighed. Hr. Kjeld Olesen må undskylde mig; jeg synes, at det var et meget passende sted. Jeg har godt set, at der er gået lidt længe, fra jeg var der, til denne dag oprandt, men det var altså den dag, jeg kunne, og det er med flid, jeg har gemt sagen til denne lejlighed. Det vil måske også gå op for hr. Kjeld Olesen, når han læser, hvad jeg faktisk har sagt i mit indlæg heroppefra.

Forsvarsministeren går i rette med mig, fordi jeg har talt om folk i social nød. Jeg vil lige fastholde, at de unge, der i dag støttes, skal vi sige ad civil vej, støttes over forsorgsloven — jeg tror, det er § 54 eller § 56 eller sådan noget — og forsorgsloven yder mig bekendt kun støtte til folk, som er i social nød, så de må altså være det pr. definition. At de så ikke ligefrem går rundt krumryggede, som man gjorde det i gamle dage, når man var i social nød og var klædt i sæk og aske, er en anden sag. Der er unge mennesker, som er i social nød på grund af indkaldelsen og alene på grund af indkaldelsen. Og jeg vil understrege, også for hr. Kjeld Olesens saligheds skyld, at SF vil man finde parat til at hjælpe disse unge mennesker. Så kan hr. Kjeld Olesen spare sig sine bemærkninger om, at vi ikke vil ofre én øre. Vi vil ofre én øre på alle, der er i social nød, også indkaldte værnepligtige. Nu har jeg sagt det en 3-4 gange, og hr. Kjeld Olesen kan læse check på det i fortrykket, når det kommer.

Juul-Madsen: Jeg forstår på hr. Kurt Brauers sidste indlæg, at bemærkningen om, at indkaldelse til militærtjeneste fører til social nød, alene går på de gifte. Jeg skal derfor frafalde en bemærkning, jeg ellers

ville være kommet med, og blot sige, at med hensyn til de gifte må man erindre, at de drøftelser, der har været ført med de værnepligtige, netop viser, at man hos de værnepligtige frygter, at 1.800 kr.s forslaget vil stille de gifte værnepligtige ringere end den nuværende ordning med den sociale støtte, der over en særlig paragraf ydes gifte værnepligtige.

Hr. Kjeld Olesen kom med en bemærkning om, at den konservative taler var mest forbeholden. Ja vel, i forhold til 1800 kr.s forslaget. Det kan meget vel være sådan, at de tanker og synspunkter, jeg har om en udbygning af det nuværende grundlag, idet jeg mener, at det daglige miljø og de daglige omgivelser er helt afgørende for, hvorvidt den værnepligtige er tilfreds i det daglige eller ej, og en rimelig forhøjelse af lommepengene, på det lange sigt kan være lige så kostbare som det forslag, hr. Kjeld Olesen kommer med. Men det kan også meget vel vise sig, at det i praksis vil være en udvikling, som vil være nok så gunstig og nok så ønsket af de værnepligtige som det forslag, hr. Kjeld Olesen kommer med. Det er jo det, vi skal drøfte både i udvalget og formentlig også med ministeren i tiden, der kommer.

(Kort bemærkning).

Kurt Brauer: Blot den korte bemærkning til hr. Juul-Madsen, at jeg med mit tilsagn om at ville støtte værnepligtige i social nød ikke alene sigter på gifte, men også på sådanne andre værnepligtige, som i øjeblikket får hjælp, og måske også på større kredse af værnepligtige, som jeg ville synes burde have hjælp, fordi de er blevet stillet i en særlig situation efter indkaldelsen. Der kan være tale om, at man vil opretholde en bolig, som man ellers ville miste, når man blev indkaldt; der kan være tale om en række forhold, en række økonomiske aftaler, som er løbende på det tidspunkt, da man bliver indkaldt. Også disse problemer vil SF gerne være med til at se på, og vi vil gerne være

[Kurt Brauer.]

med til at se på en udvidelse af denne støtte — naturligvis med de konsekvenser, som det må få for hele det sociale spektrum.

Kjeld Olsen: Det lyder stadig væk tiltalende, at SF vil være med til at lindre social nød og være med til at udvide støtten, som den foregår over socialministeriet, men det er altså ikke det, vi diskuterer her i dag. Det, hr. Kurt Brauer er inde på, tror jeg der er almindelig enighed om.

Med fare for at blive bebrejdet, at jeg heller ikke denne gang forstår, hvad hr. Kurt Brauer egentlig siger, og derfor med spænding skal læse det senere, lad mig da sige, at dette at foreslå civilt arbejde i stedet for er, så vidt jeg kan vurdere det, noget af det mest pivuretfærdige, jeg endnu har hørt i denne debat. Mener hr. Kurt Brauer virkelig, at vi skal klare problemet ved at sige, at de, som tilfældigvis har fået en uddannelse, der er behov for og efterspørgsel efter, de, som ligger et sted, hvor de kan bruge denne uddannelse, de skal have en fordel fremfor de værnepligtige, der ikke har en sådan uddannelse, som ikke har muligheden for et arbejde og dermed en sådan indtjening? Jeg vil henstille til hr. Kurt Brauer at tænke sig om nok en gang.

Må jeg gøre en bemærkning om dette med at forstå. Jeg har forstået hr. Kurt Brauers bemærkninger således, at hr. Kurt Brauer har været i Odense og har været ude at tale med såvel befalingsmænd som menige, og kender jeg hr. Kurt Brauer ret, har han været rundt og haft mangan en hyggelig sludder med de menige. Og jeg har forstået hr. Kurt Brauers og dermed SFs holdning således, at når hr. Kurt Brauer har haft denne hyggelige sludder med disse værnepligtige og de har sagt: det er vel nok dejligt, at en folketingsmand vil komme herover og besøge os øjensynlig for at hjælpe os med de problemer, vi har, da må hr. Kurt Brauer, i det øjeblik de værnepligtige siger: „Det væsentligste problem for os, det er at få forhøjet vore penge“, sige: ja men dér kan jeg ikke hjælpe; mit parti kan ikke medvirke til én eneste øres forhøjelse. Sådan har jeg forstået det, og hvis jeg ikke bliver imødegået, vil jeg fortsat forstå det sådan, for det er jo kendsgerningen.

(Kort bemærkning).

Kurt Brauer: Jeg må jo herop igen, når nu hr. Kjeld Olesen synes, det skal være ham og mig, der fører denne debat — der synes jo ikke at være nogen særlig interesse for den fra anden side — men det kan også være vældig hyggeligt. Hr. Kjeld Olesen har altså ikke forstået noget som helst. Han angriber igen spørgsmålet om civilt arbejde og siger, jeg har villet sætte det i stedet for. Atter får hr. Kjeld Olesen brug for sit lommeterklæde for tårernes skyld. Han vil formodentlig blusse af skam, når han læser fortrykket. Jeg kan give ham et tip om, hvad jeg sagde, da jeg holdt min første tale om socialdemokratiets forslag. Jeg sagde, at vi meget vel i SF kunne tænke os, at der i den eksisterende lovgivning og i praksis er adskillige muligheder for forbedringer, og så nævnte jeg bl. a. ideen om, at vi passende kunne udvide kredsen af dem, der i dag har ret til at supplere deres indkomster ved civilt arbejde. Jeg nævnte det som en af adskillige muligheder, og det synes jeg lige skal slås fast her. Hr. Kjeld Olesen kalder denne form for urealistisk. Vi kan altså ikke få socialdemokratiets støtte til, at denne kreds af borgere skal udvides. Det var rart at få det konstateret. Her er vi altså i socialistisk folkeparti mere venligt stemte, men det må vi jo huske til en anden gang, og vi må prøve, om vi ikke under udvalgsarbejdet kan overtale hr. Kjeld Olesen til et lidt fornuftigere standpunkt.

Endvidere fortsætter hr. Kjeld Olesen med at sige, at jeg ikke er parat til at støtte nogen tanker i denne sammenhæng. Jeg kan bare gentage: vi er parat til at hjælpe mennesker, der er i social nød; vi er parat til at udvide begreberne og grænserne for, hvad vi skal kalde social nød; vi er parat til at udvide alle vore sociale loves grænser for, hvad man skal kalde social nød — altså også dem, der drejer sig om værnepligtige. Nu må hr. Kjeld Olesen have forstået det. SF vil gerne støtte værnepligtige, som er i social nød, men vi vender os imod den tanke, som socialdemokratiet står for, når man siger: dette er ikke social nød; vi vil lønne dem, vi vil aflønne dem. Jeg ved, at

[Kurt Brauer.]

det vil soldaterne ikke have, og jeg tror, at hr. Kjeld Olesens situation er, at han står for en dårlig sag — jeg tror ikke engang, han selv kan lide den.

(Kort bemærkning).

Juul-Madsen: Blot den korte bemærkning til hr. Kurt Brauer at han synes at udvide begrebet social nød til også at omfatte unge, der skynder sig, inden de bliver indkaldt, at skaffe sig en del udgifter i retning af forpligtelser af den ene eller den anden art. Det kan dog ikke være meningen, at vi også over en eller anden konto skal hjælpe disse unge; det kan ikke være social nød.

(Kort bemærkning).

Kurt Brauer: Hr. Juul-Madsen må forstå, at jeg ikke taler om de mennesker, der forsøger at svindle med de sociale foranstaltninger; jeg taler om de mennesker, som er i berettiget trang, og som er blevet bragt i socialt uholdbare situationer. Jeg tror, at man med god grund kan udvide kredsen, hele det sociale spektrum såvel for gifte som for ugifte.

Hermed sluttede forhandlingen.

Forslagets overgang til anden (sidste) behandling
vedtoges uden afstemning.

Anden næstformand (Hanne Budtz): Efter de faldne udtalelser foreslår jeg, at forslaget til folketingsbeslutning henvises til et udvalg på 17 medlemmer. Hvis ingen gør indsigelse mod dette forslag, betragter jeg det som vedtaget. (Ophold). Det er vedtaget.

Den sidste sag på dagsordenen var:

Valg af 17 medlemmer til et udvalg angående:

Forslag til lov om ændring af lov om arbejdsanvisning og arbejdsløshedsforsikring m. v. (Forhøjelse af dagpenge m. v.) [af Erling Dinesen m. fl.]

og

forslag til lov om ændring af lov om arbejdsanvisning og arbejdsløshedsforsikring m. v. (Forhøjelse af dagpengesatser m. v.) [af Krog Hansen m. fl.].

Valgt blev: *Asger Jensen, Knud Bro, Gerda Møller, Simonsen, Robert Christensen, Jens Frandsen, Holger Hansen, Erik Hansen (Ålborg amt), Grethe Philip, Valbak, Erling Dinesen, Anker Jørgensen, Evald Kristensen, Helge Nielsen, Poul Nilsson, Bertel Pedersen og Krog Hansen.*

Anden næstformand (Hanne Budtz): Der er ikke mere på dagsordenen.

Finansudvalget har afgivet betænkning over forslag til lov om optagelse af statslån i udlandet. Eksemplarer vil blive omdelt.

Medlem af folketinget Dagmar Andreasen har meddelt mig, at hun ønsker til justitsministeren at stille følgende spørgsmål:

„Vil ministeren gå ind for, at politiet fritages for ikke-politimæssige opgaver?“

Spørgsmålet vil blive optaget på dagsordenen for tingets spørgetid onsdag den 26. november 1969.

Folketingets næste møde afholdes i morgen, torsdag den 20. november, kl. 13 med følgende dagsorden:

- 1) *Forespørgsel til statsministeren af Kjær Rasmussen.*
- 2) *Valg af 17 medlemmer til et udvalg angående:*

Forslag til folketingsbeslutning om foranstaltninger vedrørende de indkaldte værnepligtiges økonomiske og sociale forhold [af Søgaard m. fl.].

Mødet hævet kl. 15.14.

26. møde.

Torsdag den 20. november kl. 13.

Formanden: Fagforeningsformand N. Møller Sørensen har meddelt mig, at han ikke ønsker at indtræde i folketinget som midlertidigt medlem i anledning af den medlem af folketinget Chr. Madsen tilståede orlov. 2. stedfortræder er adjunkt Ove Munch, der i skrivelse af 19. d. m. meddelelser, at han er villig til at indtræde i folketinget som midlertidigt medlem i anledning af nævnte orlov.

I skrivelse af dags dato meddeler indenrigsministeren, at han ønsker skriftligt at fremsætte:

Forslag til lov om ændring af lov om kommunale valg.

I skrivelse af dags dato meddeler undervisningsministeren under henvisning til folketingets forretningsordens § 19, stk. 3, at han ønsker at give tinget en redegørelse angående målsætningen for uddannelsespolitikken, så vidt muligt torsdag den 27. november.

Udvalget angående forslag til lov for Færøerne om den offentlige sygeforsikring har afgivet betænkning over nævnte lovforslag. Eksemplarer vil blive omdelt.

Medlem af folketinget Holst har meddelt mig, at han ønsker til indenrigsministeren at stille følgende spørgsmål:

„Vil ministeren udvirke, at Fredericia sygehus får fuld refusion for anlægs- og driftsudgifter til de dialyseanlæg, der har reddet livet for flere patienter, som er blevet afvist andre steder?“

Spørgsmålet vil blive optaget på dagsordenen for tingets førstkommande spørgetid.

Skriftlig fremsættelse af lovforslag.

Indenrigsministeren (H. C. Toft): Jeg skal herved tillade mig for det høje ting at fremsætte forslag til lov om ændring af lov om kommunale valg.

Reglen i den kommunale valglovs § 43 om fremgangsmåden ved udpegning af valgte kandidater til amtsrådsvalg, der i sin nuværende formulering går tilbage til den senest gennemførte lovændring i efteråret 1965, går ud på, at udtagelsen — efter at de kandidater, der har opnået fordelings-tallet, er udpeget — skal ske således, at kandidater, der ikke har opnået fordelings-tallet, men hvis personlige stemmer dog andrager mindst halvdelen af dette tal, skal gå forud for kandidater, der er placeret højere på kandidatlisten, men ikke i personlige stemmer og listestemmer tilsammen har opnået halvdelen af fordelings-tallet.

Forslaget bevarer dette udvælgelsesprincip med den ene ændring, at det for at bryde listens rækkefølge er tilstrækkeligt at opnå en fjerdedel af fordelings-tallet. Det tilsigter herved at imødekomme et behov for at bevare den personlige stemmeafgivnings betydning efter oprettelsen af de nye amtskommuner og den deraf følgende betydelige tilgang af nye vælgere til amtsrådsvalg.

Idet jeg hermed anbefaler lovforslaget til det høje tings hurtige og velvillige behandling, vil jeg gerne benytte lejligheden til at understrege betydningen af, at forslaget må blive gennemført så betids, at indenrigsministeriet kan medtage ændringen i det valg-cirkulære, der agtes udsendt til kommunerne inden jul.

Formanden: Uden for dagsordenen giver jeg ordet til ordføreren for udvalget til valgsprøvelse, for at hun kan gøre indstilling til tinget om godkendelse af et valg.

Ordføreren for udvalget til valgsprøvelse (Gerda Møller): I skrivelse af 12. d. m. anmodede folketingsmand Chr. Madsen om orlov på grund af sygdom. I sit møde den 18. d. m. vedtog folketinget at meddele den ønskede orlov og at indkalde stedfortræderen som midlertidigt medlem fra og med den 18. d. m.

1. stedfortræder for socialistisk folkeparti i Ålborg amtskreds, hvor hr. Chr. Madsen er valgt, er fagforeningsformand N. Møller Sørensen, der imidlertid i det foreliggende tilfælde ikke har ønsket at indtræde som midlertidigt medlem af tinget. 2. stedfortræder er adjunkt Ove Munch, der herefter